

Co nového v pravidlech

21.05.2017 19:49 | [UŽIVATELSKÉ ZPRÁVY](#)

Pomalou ale jistě se nám blíží ke konci pravidelný cyklus platnosti stávajících pravidel šachu. Ta nová byla schválena na kongresu FIDE v září loňského roku v Baku a posléze upravena prezidentskou radou FIDE na konci března. Platit začnou od 1. července.

Komise rozhodčích FIDE v současné době pracuje na aktualizaci manuálu rozhodčích, která má upřesnit některé nejasnosti a která bude hotová na konci června.

Komise rozhodčích ŠSČR aktualizovala český překlad pravidel FIDE, jehož pracovní verze je k dispozici na https://1drv.ms/f/s!AtRxSbQDEL10hF0_IluTwXRI4AzD. Finální verzi překladu bude schvalovat VV na svém červnovém zasedání, do té doby je možné překlad ještě vyladit. Konstruktivní připomínky jsou vítány, ideálně prostřednictvím diskusního příspěvku pod článkem nebo na <http://forum.chess.cz/>.

Text je rozdělen do dvou větších částí, v té první se věnuji významnějším změnám, které mohou mít potenciálně znatelný vliv na hru, na roli rozhodčího či na nároky na pořadatele. V druhé části se potom věnuji změnám, které nejspíš velký dopad mít nebudou, ale které stojí za zmínku. Na konci textu uvedu pár poznámek k českému překladu. Drobné změny spíše kosmetického charakteru v článku nezmiňuji, ale tyto jsou dohledatelné v tabulce změn (dostupné na výše uvedeném odkaze; česká verze nezohledňuje změnu terminologie v anglické verzi, ta se většinou českého překladu nedotkla). Zmíním pouze dvě kosmetické změny, některé články byly rozděleny do několika podčlánků a přečíslovány, to se týká například článků 3.1, 3.7.d, 3.7.e a dalších. Další, výraznější kosmetickou změnou, kterou musím vyzdvihnout, je, že FIDE přešla z číslování podřazených článků pomocí písmen na číslování pomocí číslic. Jako příklad si můžeme vzít článek 11.3.b, z něhož se staly články 11.3.2.1 a 11.3.2.2, přičemž článek 11.3.2 v pravidlech vůbec není. Toto bude jistě pro některé lidi matoucí.

Výrazné změny

Změn tohoto charakteru je celkem osm a některé jsou opravdu revoluční.

Pravidlo „**šáhnú-táhnu**“ bylo zpřísněno, nově se jakýkoli dotek kamene hráčem, který je na tahu, považuje za úmyslný (**čl. 4.2.2**). Výjimkou je zjevně zcela náhodný kontakt, například kdy při provádění tahu zavádím o jiný kámen. Čili už žádné postrkování pěšců propiskou a podobně.

Pravidla velmi zpřísnila **hru obouruč** (čl. 7.7.1) a **přemačkávání hodin** (čl. 7.8.1), které se nově považují za nemožný tah a trestají se přidáním dvou minut soupeři a při opakovaném prohřešku prohrou partie. V rapidu a blesku následuje prohra již po prvním prohřešku. Navíc platí, že rozhodčí aktivně zasáhne, pokud toto vidí, a nemusí čekat na reklamaci soupeře. Toto je zjevně nejvýznamnější změna v pravidlech a hodně hráčů na ni v prvních měsících doplatí, tak si na to dávejte pozor.

Článek 6.11., který řešil situace, kdy **spadnou oba praporky** a nelze zjistit, který spadl dříve, se přesunul do směrnice III (čl. III.3.1), což je bývalá příloha G. Tato směrnice ovšem platí pouze v případech, kdy se hraje bez přidavku a kdy její použití bylo oznámeno předem (také

neplatí v bleskovém šachu, ale tohle není novinka, a také se počítá s tím, že v příští verzi pravidel platné od roku 2021 už směrnice nebudou vůbec). Bohužel FIDE nemá uspokojivou odpověď na otázku, co se stane, když oba praporky spadnou a směrnice III neplatí. FIDE má jediný argument, a to, že s digitálními hodinami se to nemůže stát. Bohužel se mylí, stát se to může (na ME mládeže v Praze se nám to stalo dvakrát) a samozřejmě se to stane v bleskovém turnaji hraném s analogovými hodinami. Tady nás s FIDE ještě čeká vysvětlování. Dokud se k tomu však FIDE jasně nepostaví, tak platí, že v případě, kdy spadnou oba praporky a nelze určit, který spadl dříve, oba hráči prohrávají (článek 6.11, který říkal, že partie je remíza, byl zrušen).

Ponaučení z této změny je dvojitá. Zaprvé, pokud **pořadatelé** chtějí, aby směrnice III platila (a teď už to není jen o reklamaci remízy při neusilování o výhru normálními prostředky), tak si to musí dát explicitně do propozic turnaje. Zadruhé, **rozhodčí** se musí ujistit, že hodiny v bleskových turnajích hraných bez přídatku jsou nastaveny tak, aby se hodiny buď po pádu jednoho z praporků zastavily nebo aby jednoznačně signalizovaly který praporek spadl první. Čili teď je ještě více než dříve důležité, aby bylo zvoleno vhodné nastavení hodin. Toto ostatně platí při jakémkoli jiném tempu, FIDE trvá na tom, že hodiny mají ukazovat, který praporek spadl dříve, od rozhodčích se tudíž očekává, že toto budou hlídat. V této souvislosti bych také šachovou veřejnost rád poprosil, aby se na všech možných typech hodin, které jsou u nás k dispozici, pokusila nasimulovat situaci, kdy oba praporky spadnou a hodiny neukážou, který spadl dříve. To je proto, abychom měli přehled, jakému nastavení se u kterých hodin vyhnout.

Další změnou v pravidlech je, že ono komplikované pravidlo o **pětkrát opakované pozici** (čl. 9.6.1) bylo zjednodušeno a nově hra okamžitě končí remízou, pokud se stejná pozice (viz čl. 9.2.2) vyskytne pětkrát. Zejména v bleskových turnajích tak může docházet k situacím, kdy rozhodčí uprostřed zuřivé blicky znenadání prohlásí, že partie skončila remízou. Stejně tak se může stát, že výsledek partie bude změněn dodatečně, zjistí-li se, že v jejím průběhu došlo k „pětkrát opakované“ pozici.

Do pravidel byl zakomponován stávající výklad KR FIDE ohledně **mobilních telefonů**, ale došlo k drobným změnám. Hráčům je zakázáno mít v hracím prostoru jakýkoli elektronický přístroj, pokud nebyl rozhodčím povolen (možnost povolit elektronický přístroj je nová). Nepočítejte ovšem s tím, že rozhodčí bude plošně mobily povolovat. Toto pravidlo se použije pouze v případech nezbytné pracovní pohotovosti apod. jak to známe z našich soutěží družstev.

Pravidla soutěže mohou povolit, že hráči mohou mít takový přístroj uložen v zavazadle, pokud je zcela vypnutý, a o umístění tohoto zavazadla rozhoduje rozhodčí. Dále platí, že bez svolení rozhodčího nesmí žádný z hráčů s tímto zavazadlem manipulovat. Hráč musí o přítomnosti elektronického přístroje ve svém zavazadle před partií informovat rozhodčího. Tohle se v praxi, myslím, moc nedodržuje, ale formálně taková povinnost existuje (viz původní výklad KR FIDE k čl. 11.3.b). Zavazadlem může být i bunda, ale platí výše uvedené o umístění této bundy, tj. hráč ji nesmí mít na sobě, rozhodčí upřesní, kde může bunda být, např. nemusí povolit mít ji pověšenou přes židli, a je naprosto nepřípustné s bundou během partie manipulovat nebo v ní dokonce odejít z hrací místnosti (obojí se trestá prohrou partie).

Rozhodčí má právo požadovat po hráči podrobit se prohlídce osobních věcí a nově i těla. O takových prohlídkách platí vše, co bylo řečeno dosud, tj. například nesmí být svévolné, směrnice proti podvádění se tímto tématem zabývá obsírněji.

V roce 2014 vydala FIDE takzvanou **Směrnici proti podvádění**, která obsahuje doporučení pro boj s elektronickým dopingem. Nově pravidla požadují, aby se rozhodčí touto směrnici řídil (čl. 12.2.7), čímž se tato směrnice **stává povinnou** a dopadne nejen na rozhodčí, ale i na hráče a na pořadatele (především u významnějších akcí jako je MČR či Extraliga). Od teď se tudíž tato směrnice musí učit na školeních rozhodčích. Na překladu směrnice se pracuje.

Do seznamu trestů přibyla **možnost nenalosovat hráče** na jedno či více kol (čl. 12.9.8). Nevím, nakolik se tato možnost v praxi využije, ale na různých školeních a seminářích rozhodčích po ní účastníci často volali, takže v praxi se s tímto trestem možná setkáme.

Drobné změny

Méně významné změny pouze v bodech.

- Hráči se mohou domluvit na remíze, pouze pokud oba provedli alespoň jeden tah (čl. 5.2.3)
- Pokud neurčí rozpis soutěže jinak, je čekací doba nulová (čl. 6.7.1)
- Pokud partie začne s obrácenými barvami, potom se v partii povinně pokračuje, pokud oba hráči provedli deset a více tahů, v opačném případě se hra zruší a hraje se nová (čl. 7.3). Dříve to bylo na uvážení rozhodčího, teď už rozhodčí nemá na výběr.
- Formulace o dokončení nemožného tahu zmáčknutím hodin byla přesunuta z přílohy A do článku 7.5.1
- Pokud platí Sofijské pravidlo (čl. 9.1.1), je zakázáno remízu nejen přijmout, ale také nabídnout.
- *“Celkový výsledek jakékoli partie nemůže překročit maximální výsledek normálně pro partii určený. Výsledek přidělený jednotlivým hráčům musí odpovídat výsledku normálně s partii spojovanému (např. není povolen výsledek $\frac{3}{4}$ - $\frac{1}{4}$).”* (čl. 10.2)
- *„Rozpis soutěže může určit hráči, který není na tahu, povinnost ohlásit rozhodčímu, pokud chce z hrací místnosti odejít.”* (čl. 11.2.4) Toto někteří lidé interpretují tak, že hráči, který je na tahu, je zakázáno opustit hrací místnost i kdyby s tím rozhodčí souhlasil. FIDE upřesní. Toto ustanovení má zjevně původ v experimentu vyzkoušeném na Olympiádě v Baku, kdy hráči museli hlásit rozhodčímu, že jdou na záchod.
- Do článku 11.3.4 byly přidány elektronické cigarety, což znamená, že jejich použití v hracím prostoru mimo prostor vyhrazený pro kouření, je zakázáno.
- Pravidla nařizují hráčům pomáhat rozhodčímu při rekonstrukci partie (z jakéhokoli důvodu). Toto se týká obou hráčů dané partie. (čl. 11.11)
- *„Ověření reklamace trojího opakování pozice nebo 50 tahů je povinností obou hráčů za dohledu rozhodčího.”* (čl. 11.12)

Rapid a bleskový šach

- *„Hráči nemusí tahy zapisovat, neztrácejí však práva reklamace obvykle založené na partiáři. Hráč může kdykoliv požádat rozhodčího o partiář, aby mohl tahy zapisovat.”* (čl. A.2) V našich končinách toto nepřináší prakticky žádnou změnu, akorát si pořadatelé musí dát pozor, aby měli na rapid turnajích k dispozici partiáře, pro případ, že je některý z hráčů bude chtít využít.

- Pokud rozhodčí partii zapisuje, hráč má právo požádat o nahlédnutí do jeho partiáře. Tohoto práva lze využít v každé partii maximálně pětkrát. (čl. A.3.2 a B.3.2)
- Článek A.4.5 upřesňuje, že v rapid a bleskovém šachu rozhodčí také hlásí pád praporku. V textu je použito slovo „*může*“, ale myslí se „*musí*“. To ostatně vyplývá z kombinace článků 6.8 a 6.4, které ukládají rozhodčímu povinnost pád praporku oznámit.

Poznámky k českému překladu

- Opravili jsme chybu v článcích A.1 a B.1 – desetiminutová partie se považuje za blesk, v minulé verzi překladu to chybně spadalo pod rapid (v čl. A.1 „nejméně 10 minut“ změněno na „více než 10 minut“)
- Změnili jsme vteřiny na sekundy
- Odkazy na čísla článků v anglických pravidlech někde nesedí (nejčastěji ve slovníčku pojmů, ale i jinde) – opravili jsme tam, kde bylo zřejmé, jak to má být správně; český překlad se tudíž může v některých bodech lišit od anglického originálu
- Hesla ve slovníčku pojmů jsou řazena abecedně podle anglického originálu